Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

24. veebruar 2022*

Eelotsusetaotlus – Teenuste osutamise vabadus – Otsene elukindlustus – Investeerimisfondi tootlusega seotud investeerimisriskiga elukindlustuslepingud (nn *unit-linked* -lepingud) – Direktiiv 2002/83/EÜ – Artikkel 36 – Direktiiv 2002/92/EÜ – Artikli 12 lõige 3 – Lepingueelne teavitamiskohustus – Teave *unit-linked*-kindlustuslepingute alusvara laadi kohta – Kohaldamisala – Ulatus – Direktiiv 2005/29/EÜ – Artikkel 7 – Ebaausad kaubandustavad – Eksitav tegevusetus

Liidetud kohtuasjades C-143/20 ja C-213/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Warszawa-Wola rajoonikohus Varssavis, Poola) 24. märtsi 2020. aasta ja 2. oktoobri 2019. aasta otsustega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse 24. märtsil 2020 ja 12. mail 2020, menetlustes

A

versus

O (C-143/20)

ja

G. W.,

E. S.

versus

A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie S.A. (C-213/20),

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: teise koja president A. Prechal kolmanda koja presidendi ülesannetes, kohtunikud J. Passer, F. Biltgen, L. S. Rossi (ettekandja) ja N. Wahl,

kohtujurist: M. Bobek,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

* Kohtumenetluse keel: poola.

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– G. W. ja E. S., esindaja: *radca prawny* A. Lengiewicz,

– A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie S.A., esindajad: *radca prawny* A. M. Pukszto ja *adwokat* S. Sołtysik,

– Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

– Kreeka valitsus, esindajad: S. Chala, S. Charitaki ja S. Papaioannou,

– Itaalia valitsus, esindajad: G. Palmieri, keda abistasid *avvocati dello Stato* F. Meloncelli ja A. Collabolletta,

– Euroopa Komisjon, esindajad: S. L. Kalėda, N. Ruiz García, T. Scharf, H. Tserepa-Lacombe ja B. Sasinowska,

olles 2. septembri 2021. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlused käsitlevad küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. novembri 2002. aasta direktiivi 2002/83/EÜ elukindlustuse kohta (EÜT 2002, L 345, lk 1; ELT eriväljaanne 06/06, lk 3) artikli 36 lõiget 1 koostoimes selle direktiivi III lisa punkti A alapunktidega a) 11 ja a) 12, samuti Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 („ebaausate kaubandustavade direktiiv“) (ELT 2005, L 149, lk 22), artiklit 7 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiivi 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solventsus II) (ELT 2009, L 335, lk 1), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta direktiiviga 2013/58/EL (ELT 2013, L 341, lk 1) (edaspidi „direktiiv 2009/138“), artikli 185 lõikeid 3 ja 4.

2 Taotlused on esitatud esiteks A ja O vahelises kohtuvaidluses (C-143/20) ning teiseks ühelt poolt G. W. ja E. S-i ning teiselt poolt A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie S.A. vahelises kohtuvaidluses (C-213/20) investeerimisfondi tootlusega seotud investeerimisriskiga rühmaelukindlustuslepingute alusel tasutud kindlustusmaksete tagasimaksmise üle.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2002/83

3 Direktiivi 2002/83, mis tunnistati kehtetuks ja asendati direktiiviga 2009/138, põhjendustes 2, 5, 35, 39, 44, 50 ja 52 oli märgitud:

„(2) Elukindlustustegevuse alustamise ja jätkamise hõlbustamiseks on oluline kõrvaldada teatavad lahknevused järelevalvet käsitlevate siseriiklike õigusaktide vahel. Selle eesmärgi saavutamiseks ja samal ajal kõigis liikmesriikides kindlustusvõtjatele ja soodustatud isikutele piisava kaitse tagamiseks tuleks kooskõlastada elukindlustusseltsidelt nõutavaid finantsgarantiisid käsitlevad sätted.

[…]

(5) Käesolev direktiiv on seetõttu oluline etapp siseriiklike turgude ühendamisel integreeritud turuks ja seda tuleb täiendada teiste ühenduse vahenditega, et võimaldada kõigil kindlustusvõtjatel pöörduda iga kindlustaja poole, kelle peakontor asub ühenduses ja kes seal tegutseb asutamisõiguse või teenuste osutamise vabaduse alusel, ja tagada neile piisav kaitse.

[…]

(35) Elukindlustusvõtjate kaitsmiseks on vaja, et iga elukindlustusselts looks piisavad kindlustustehnilised eraldised. […]

[…]

(39) Lisaks kindlustustehnilistele eraldistele, sealhulgas matemaatilistele eraldistele, mille summast piisab elukindlustusseltside lepinguliste kohustuste täitmiseks, peab elukindlustusseltsidel olema kaitseks kindlustustegevuse kõikumise vastu lisavaru, mida nimetatakse solventsusmarginaaliks […]. See nõue on usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalve oluline osa kindlustatud isikute ja kindlustusvõtjate kaitsmiseks. […]

[…]

(44) Liikmesriikides jõus olevad lepinguõigust käsitlevad sätted, mida kohaldatakse käesolevas direktiivis nimetatud tegevusele, erinevad üksteisest. Elukindlustuslepinguid käsitlevate õigusaktide ühtlustamine ei ole elukindlustuse siseturu saavutamise eeltingimus. Seetõttu tagab liikmesriikidele antud võimalus kohaldada oma õigust liikmesriigi oma territooriumil võetud kohustusi katvate elukindlustuslepingute suhtes tõenäoliselt piisava kaitse kindlustusvõtjatele. […]

[…]

(50) On vaja ette näha meetmed juhuks, kui ettevõtja varaline seisund muutub niisuguseks, et tal on raske täita oma lepingulisi kohustusi. Eriolukordades, kui kindlustusvõtjate õigused on ohustatud, tuleks pädevatele asutustele anda volitused sekkuda piisavalt varases etapis […].

[…]

(52) Elukindlustuse siseturg pakub tarbijale suuremat ja mitmekesisemat lepinguvalikut. Et tarbija võiks sellest mitmekesisusest ja suurenenud konkurentsist täit kasu saada, peab talle andma kogu vajaliku teabe, mis võimaldab tal valida tema vajadustele kõige sobivama lepingu. Teatamisnõue on veelgi olulisem seetõttu, et lepingute kehtivusaeg võib olla väga pikk. Seetõttu tuleb miinimumsätted kooskõlastada, et tarbija saaks selget ja täpset teavet talle pakutavate toodete põhiomaduste kohta ning organite kohta, kellele võib suunata kõik kindlustusvõtjate, kindlustatud isikute või soodustatud isikute kaebused.“

4 Direktiivi 2002/83 artikli 14 „Lepinguportfelli üleandmine“ lõikes 5 oli ette nähtud:

„Käesoleva artikli kohaselt lubatud üleandmine […] jõustub automaatselt kindlustusvõtjate, kindlustatud isikute ja muude üleantud lepingutest tulenevate õiguste või kohustustega isikute suhtes.

[…]“.

5 Selle direktiivi artikli 35 „Tühistamistähtaeg“ lõikes 1 oli sätestatud:

„Liikmesriigid näevad ette, et kindlustusvõtja, kes sõlmib individuaalse elukindlustuslepingu, võib lepingu tühistada 14–30 päeva jooksul alates ajast, kui talle lepingu sõlmimisest teatati.

Kindlustusvõtja teade lepingu tühistamise kohta vabastab ta kõigist edasistest lepingu põhjal tekkivatest kohustustest.

Muud lepingu tühistamise õiguslikud tagajärjed ja tingimused määratakse kindlaks artikli 32 kohaselt lepingu suhtes kohaldatava õiguse alusel, eelkõige kindlustusvõtjale lepingu sõlmimisest teatamise korra puhul.“

6 Direktiivi artiklis 36 „Teave kindlustusvõtjatele“ oli ette nähtud:

„1. Enne elukindlustuslepingu sõlmimist tuleb kindlustusvõtjale teatavaks teha vähemalt III lisa punktis A loetletud teave.

[…]

3. Kohustuse liikmesriik võib elukindlustusseltsidelt nõuda peale III lisas loetletud teabe lisateavet ainult juhul, kui seda on kindlustusvõtjale vaja kohustuse oluliste asjaolude mõistmiseks.

4. Käesoleva artikli ja III lisa rakendamise üksikasjalikud eeskirjad sätestab kohustuse liikmesriik.“

7 Sama direktiivi artikli 53 „Lepinguportfelli üleandmine“ lõikes 6 oli sätestatud:

„Käesoleva artikli kohaselt lubatud üleandmine […] jõustub automaatselt kindlustusvõtjate, kindlustatud isikute ja muude üleantud lepingutest tulenevate õiguste või kohustustega isikute suhtes.

[…]“.

8 Direktiivi 2002/83 III lisas „Teave kindlustusvõtjale“ oli ette nähtud:

„Kindlustusvõtjale enne lepingu sõlmimist (A) või lepingu kehtivuse ajal (B) edastatav järgmine teave tuleb anda kirjalikult, selgelt ja täpselt kohustuse liikmesriigi ametlikus keeles.

[…]

A. *Enne lepingu sõlmimist*

Teave elukindlustusseltsi kohta	Teave kohustuse kohta
[…]	[…] a) 11. Investeerimisriskiga kindlustuspoliiside puhul hüvitistega seotud investeerimisühikute määratlus a) 12. Investeerimisriskiga kindlustuspoliiside puhul märge alusvara laadi kohta […]“.

Direktiiv 2002/92/EÜ

9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. detsembri 2002. aasta direktiivi 2002/92/EÜ kindlustusvahenduse kohta (EÜT 2003, L 9, lk 3; ELT eriväljaanne 06/04, lk 330), mis tunnistati kehtetuks ja asendati alates 23. veebruarist 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. jaanuari 2016. aasta direktiiviga (EL) 2016/97, mis käsitleb kindlustustoodete turustamist (ELT 2016, L 26, lk 19), põhjendustes 9 ja 11 oli märgitud:

„(9) Kindlustustooteid võivad jaotada mitut tüüpi isikud või asutused, nagu agendid, maaklerid ja „finantsettevõtjad“. Ettevõtjate võrdne kohtlemine ja klientide kaitse eeldavad, et käesolev direktiiv hõlmab kõiki neid isikuid või asutusi.

[…]

(11) Käesolevat direktiivi tuleks kohaldada selliste isikute suhtes, kelle tegevus on kindlustusvahendusteenuste pakkumine kolmandatele isikutele tasu eest, mis võib olla rahaline või nende kindlustusvahendajate teenustega seotud muu kokkulepitud hüvitis.“

10 Selle direktiivi artikkel 1 oli sõnastatud järgmiselt:

„1. Käesoleva direktiiviga sätestatakse liikmesriigis registreeritud või seal end registreerida soovivate füüsiliste ja juriidiliste isikute kindlustus- ja edasikindlustusvahendustegevuse alustamise ja jätkamise eeskirjad.

2. Käesolevat direktiivi ei kohaldata kindlustuslepingute vahendusteenuseid pakkuvate isikute suhtes, kui kõik järgmised tingimused on täidetud:

[…]

b) kindlustusleping ei ole elukindlustusleping;

[…]“.

11 Nimetatud direktiivi artiklis 2 „Mõisted“ oli sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

3. *kindlustusvahendus* – kindlustuslepingute tutvustamine, soovitamine, ettevalmistamine või sõlmimine või nende haldamisel ja täitmisel abistamine eelkõige sel juhul, kui tegemist on nõuetega.

[…]

5. *kindlustusvahendaja* – füüsiline või juriidiline isik, kes tasu eest alustab või jätkab kindlustusvahendust;

[…]“.

12 Sama direktiivi artikli 12 „Kindlustusvahendaja antav teave“ lõikes 3 oli ette nähtud:

„Enne konkreetse lepingu sõlmimist peab kindlustusvahendaja eelkõige kliendi antud teabe alusel vähemalt täpsustama selle kliendi nõudmised ja vajadused ning põhjendama kliendile teatud kindlustustoote kohta antud nõuandeid. Nimetatud andmeid kohandatakse vastavalt soovitatava kindlustuslepingu keerukusele.“

13 Direktiivi 2002/92 artikli 13 „Teabe edastamise tingimused“ lõikes 1 oli märgitud:

„Artikli 12 kohaselt klientidele edastatav teave tehakse teatavaks järgmiselt:

[…]

b) selgelt ja täpselt ning kliendile arusaadavalt;

[…]“.

Direktiiv 2004/39/EÜ

14 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/39/EÜ finantsinstrumentide turgude kohta, millega muudetakse nõukogu direktiive 85/611/EMÜ ja 93/6/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/12/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 93/22/EMÜ (ELT 2004, L 145, lk 1; ELT eriväljaanne 06/07, lk 263), põhjenduses 10 oli märgitud:

„Tuleks välja jätta kindlustusseltsid ja elukindlustusseltsid, mille tegevuse üle teostab asjakohast järelevalvet pädev usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalveasutus ja mille suhtes kohaldatakse [direktiivi 2002/83].“

15 Direktiivi artikli 2 „Erandid“ lõikes 1 oli sätestatud:

„Käesolevat direktiivi ei kohaldata:

a) direktiivi [2002/83] artiklis 1 määratletud elukindlustusseltside suhtes […];

[…]

c) isikute suhtes, kes osutavad investeerimisteenust juhuti muu kutsetegevuse hulgas, kui seda tegevust reguleerivad õigus- või haldusnormid ja selle ameti eetikakoodeks ei välista kõnealuse teenuse osutamist;

[…]“.

16 Direktiivi 2004/39 artikli 19 „Äritegevuse kohustused klientidele investeerimisteenuste osutamisel“ lõikes 3 oli ette nähtud:

„Klientidele või võimalikele klientidele esitatakse asjakohane teave järgmise kohta:

– investeerimisühing ja selle teenused,

– finantsinstrumendid ja kavandatud investeerimisstrateegiad; see peaks hõlmama asjakohaseid juhiseid ja hoiatusi seoses riskidega, mis on seotud investeeringutega kõnealustesse instrumentidesse või seoses konkreetsete investeerimisstrateegiatega,

– täitmiskohad ja

– kulud ja nendega seotud tasud,

nii et nad on võimelised mõistma pakutava investeerimisteenuse ja konkreetse finantsinstrumendi liigi olemust ja riske ning sellest tulenevalt tegema informeeritud investeerimisotsuseid. Kõnealust teavet võib esitada standardiseeritud kujul.“

Direktiiv 2005/29

17 Direktiivi 2005/29 põhjendus 10 on sõnastatud järgmiselt:

„[…] Seepärast kohaldatakse käesolevat direktiivi ainult juhul, kui puuduvad ühenduse õiguse erisätted, millega reguleeritakse ebaausate kaubandustavade teatavaid aspekte, näiteks teabele esitatavaid nõudeid ja tarbijale teabe esitamise viisi käsitlevaid eeskirju. Direktiiv tagab tarbijakaitse juhul, kui ühenduse tasandil puuduvad üksikasjalikud valdkondlikud õigusaktid ning keelab ettevõtjatel luua valet muljet toodete olemusest. See on eriti oluline komplekssete, tarbijatele kõrge riskiastmega toodete puhul, näiteks teatavate finantsteenustest toodete puhul. […]“.

18 Selle direktiivi artiklis 2 „Mõisted“ on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

b) *ettevõtja* – füüsiline või juriidiline isik, kes käesoleva direktiiviga hõlmatud kaubandustavade raames tegutseb eesmärkidel, mis on seotud tema kaubandus-, majandus-, käsitöö- või kutsetegevusega, ning ettevõtja nimel või huvides tegutsev isik;

c) *toode* – kaubad või teenused, sealhulgas kinnisvara ning õigused ja kohustused;

d) *ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud kaubandustavad* (edaspidi ka *kaubandustavad*) – ettevõtjapoolne tegevus, tegevusetus, teguviis või esitusviis, kommertsteadaanne, sealhulgas reklaam ja turustamine, mis on otseselt seotud toote reklaamimise, müügi või tarnimisega tarbijatele;

[…]“.

19 Nimetatud direktiivi artiklis 3 „Reguleerimisala“ on sätestatud:

„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse artiklis 5 sätestatud ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausate kaubandustavade suhtes enne ja pärast tootega seonduva äritehingu sõlmimist ja selle ajal.

[…]

4. Kui käesoleva direktiivi sätted on vastuolus ebaausate kaubandustavade konkreetseid aspekte reguleerivate muude ühenduse eeskirjadega, siis on viimati nimetatud eeskirjad ülimuslikud ning neid kohaldatakse kõnealuste konkreetsete aspektide suhtes.“

20 Sama direktiivi artiklis 5 „Ebaausate kaubandustavade keeld“ on sätestatud:

„1. Ebaausad kaubandustavad on keelatud.

[…]

4. Eelkõige on ebaausad need kaubandustavad, mis:

a) on eksitavad vastavalt artiklitele 6 ja 7

või

b) on agressiivsed vastavalt artiklitele 8 ja 9.

[…]“.

21 Direktiivi 2005/29 artiklis 7 „Eksitav tegevusetus“ on ette nähtud:

„1. Kaubandustava loetakse eksitavaks, kui see konkreetses olukorras, võttes arvesse kõiki selle iseärasusi ja asjaolusid ning kommunikatsioonivahendiga seotud piiranguid, jätab välja olulise teabe, mida keskmine tarbija antud olukorras vajab teadliku tehinguotsuse tegemiseks ja seega paneb või tõenäoliselt paneb keskmise tarbija tegema tehinguotsust, mida ta muul juhul ei teeks.

2. Eksitavaks tegevusetuseks loetakse samuti seda, kui ettevõtja, võttes arvesse lõikes 1 kirjeldatud asjaolusid, varjab selles lõikes nimetatud olulist teavet või esitab seda ebaselgelt, arusaamatult, mitmetähenduslikult või ebaõigel ajal või ei määratle kaubandustava kaubanduslikku eesmärki, kui see ei ilmne juba kontekstist, ja juhul, kui see paneb või tõenäoliselt paneb keskmise tarbija tegema tehinguotsust, mida ta muul juhul ei oleks teinud.

[…]

5. Oluliseks loetakse kommertsteadaannetega, sealhulgas reklaami või turustamisega seotud teabele esitatavad ühenduse õigusaktidega kehtestatud nõuded, mille mittetäielik nimekiri on II lisas.“

22 Selle direktiivi II lisa kohaselt on artikli 7 tähenduses oluliseks loetava teabe hulgas direktiivi 2002/83 artiklis 36 ning direktiivi 2002/92 artiklites 12 ja 13 nimetatud teave.

Direktiiv 2009/138

23 Direktiivi 2009/138 artikli 309 „Õigusaktide ülevõtmine“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid jõustavad [artikli 185] järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 31. märtsiks 2015. […]

Esimeses lõigus osutatud õigus- ja haldusnorme kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2016.

[…]“.

24 Selle direktiivi artikli 310 „Kehtetuks tunnistamine“ kohaselt tunnistatakse direktiiv 2002/83 kehtetuks 1. jaanuarist 2016.

Direktiiv 2014/65

25 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiivi 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92 ja 2011/61/EL (ELT 2014, L 173, lk 349), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuni 2016. aasta direktiiviga (EL) 2016/1034 (ELT 2016, L 175, lk 8), (edaspidi „direktiiv 2014/65“) artikli 93 „Ülevõtmine“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Liikmesriigid võtavad vastu ja avaldavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 3. juuliks 2017. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Liikmesriigid kohaldavad kõnealuseid sätteid alates 3. jaanuarist 2018 […]“.

26 Direktiivi 2014/65 artikli 94 „Kehtetuks tunnistamine“ kohaselt tunnistatakse direktiiv 2004/39 kehtetuks alates 3. jaanuarist 2018.

Poola õigus

Tsiviilseadustik

27 Tsiviilseadustiku (Kodeks cywilny) põhikohtuasjades kohaldatava redaktsiooni (edaspidi „tsiviilseadustik“) artikli 58 lõikes 1 on sätestatud:

„Tehing, mis on seadusega vastuolus või mille eesmärk on seadusest kõrvalehoidmine, on tühine, v.a juhul kui asjakohane säte ei näe ette teisiti, eelkõige kui selles on ette nähtud, et tehingu kehtetud sätted asendatakse seaduse asjakohaste sätetega.“

28 Tsiviilseadustiku artikli 808 lõikes 1 on ette nähtud:

„Kindlustusvõtja võib sõlmida kindlustuslepingu teise isiku arvel. Kindlustatut võib lepingus nimeliselt mitte nimetada, välja arvatud juhul, kui kindlustusobjekti kindlaksmääramine seda nõuab.“

Kindlustustegevuse seadus

29 22. mai 2003. aasta kindlustustegevuse seaduse (ustawa o działalności ubezpieczeniowej) (*Dz. U.* nr 124, jrk nr 1151) põhikohtuasjades kohaldatava redaktsiooni (*Dz. U.* 2010, nr 11, jrk nr 66) (edaspidi „kindlustusseadus“) artikli 13 lõikes 4 oli sätestatud:

„Käesoleva seaduse lisa I jao 3. rühmas viidatud investeerimisfondiga seotud elukindlustuse puhul peab kindlustusselts kindlustuslepingus täpsustama või mainima järgmist:

1) kavandatud investeerimisfondide loetelu;

2) hüvitiste väärtuse ja kindlustuse tagasiostuväärtuse kindlaksmääramise eeskirjad, sealhulgas fondiosakute tagasiostu eeskirjad ning rahaks konverteerimise ja hüvitise maksmise tähtajad;

3) fondi vahendite investeerimise eeskirjad, sealhulgas eelkõige fondi moodustavate varade omadused, varade valimise kriteeriumid, nende hajutamise põhimõtted ja muud investeeringute piirangud;

4) fondiosakute hindamise eeskirjad ja tähtajad;

5) kindlustusmaksetest või investeerimisfondist maha arvatavate kulude ja kõigi muude tasude summa kindlaksmääramise eeskirjad;

6) eeskirjad, mis reguleerivad kindlustusmaksete jaotamist investeerimisfondi osakuteks, eelkõige punktides 4 ja 5 ette nähtud ulatuses, ning kindlustusmaksete investeerimisfondi osakuteks ümberarvestamise kuupäeva.“

30 Kindlustusseaduse lisa kohaselt kuulub „investeerimisfondidega seotud elukindlustus“ selle lisa I jao 3. rühma alla.

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

Kohtuasi C-143/20

31 O on Poolas asuv juriidiline isik, kes kindlustusvõtjana sõlmis investeerimisfondi tootlusega seotud investeerimisriskiga rühmaelukindlustuslepingu ühe kindlustusseltsiga.

32 Selle lepingu ese oli kindlustatud isikute tasutud kindlustusmaksete kogumine ja investeerimine nendest kindlustusmaksetest moodustatud investeerimisfondi kaudu. Fondieeskirjades oli täpsustatud, et kindlustusmaksed konverteeritakse investeerimisfondi osakuteks ja investeeritakse investeerimisühingu väljastatud sertifikaatidesse, mille väärtus arvutatakse indeksi alusel.

33 Vastutasuks kohustus asjaomane kindlustusselts maksma kindlustusperioodi lõppedes iga kindlustatud isiku surma või üleelamise korral hüvitist. See hüvitis ei tohtinud olla väiksem kui investeeritud kindlustusmaksete kogusumma, mis võis suureneda nimetatud indeksi mis tahes positiivse arengu korral. Seevastu kindlustuslepingu ennetähtaegse lõpetamise korral kohustus kindlustusselts maksma igale kindlustatule tagasi summa, mis võrdub investeerimisfondi osakute nüüdisväärtusega, milleks tema kindlustusmaksed konverteeriti.

34 Nimetatud lepingus ei olnud täpsustatud eeskirju, mis reguleerivad asjaomase investeerimisfondi osakute, kogu fondi netovara ja nende sertifikaatide hindamist, millesse nimetatud fondi vahendid paigutati, ega ka selle indeksi väärtuse arvutamise meetodit, millel need sertifikaatide väljamaksed põhinesid. Kõnealuse investeerimisfondi eeskirjades oli siiski selgitatud, et investeerimisega kaasneb nende sertifikaatide emitendi krediidirisk.

35 Avalduse alusel, mis jõustus 8. oktoobril 2010, liitus A kui kindlustatud isik 15 aastaks O sõlmitud rühmakindlustuslepinguga, kohustudes tasuma esimese kindlustusmakse ja seejärel regulaarseid igakuiseid kindlustusmakseid. Liitumine toimus kohtumisel O töötajaga ühes selle äriühingu büroos, mille käigus see töötaja pakkus A-le investeerimisfondiga seotud elukindlustuslepingu sõlmimist. Asjaomase investeerimisfondi eeskirjad anti koos kindlustustingimustega A-le üle selle lepinguga liitudes.

36 Pärast seitset aastat kindlustusmaksete tasumist lõpetas A selle lepingu investeeritud vahendite väärtuse olulise vähenemise tõttu. Asjaomane kindlustusselts maksis talle tagasiostusumma, mis vastas tema osakute väärtusele investeerimisfondis sama lepingu lõppemise kuupäeval, mis moodustas umbes kolmandiku tema tasutud kindlustusmaksetest, millest on maha arvatud likvideerimistasu.

37 Kuna A leidis, et ta on ebaõiglase müügi ja ebaausate kaubandustavade ohver, esitas ta eelotsusetaotluse esitanud kohtule kahju hüvitamise hagi. A heidab oma hagi põhjendades O-le ette eelkõige seda, et teda eksitati selle investeeringu laadi suhtes, millesse kindlustusmaksed paigutati.

38 Sellega seoses rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et muudes keeleversioonides peale poola keele näib direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikes 1 – koostoimes selle direktiivi III lisa punkti A alapunktidega a) 11 ja a) 12 – ning direktiivi 2009/138 artikli 185 lõikes 3 ette nähtud lepingueelne teavitamiskohustus nõudvat, et esitatakse teavet pakutava investeerimisfondiga seotud elukindlustuslepingu alusvara laadi, liigi ja omaduste kohta.

39 Kui selle alusvara moodustavad tuletisinstrumendid, nõuavad need sätted sama teabe esitamist, nagu on nõutud direktiivi 2004/39 artikli 19 lõikes 3 ja direktiivi 2014/65 artikli 24 lõikes 4, st täielikku teavet nende toodete ja pakutavate investeerimisstrateegiate kohta ning eelkõige teavet selle alusvara hindamise meetodi ning nimetatud toodete ja nende emitendiga seotud riskide kohta.

40 Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus möönab, et need direktiivid ei ole kindlustusseltside suhtes kohaldatavad, leiab ta nimelt, et arvestades direktiivi 2004/39 põhjendust 10 ja direktiivi 2014/65 põhjendust 87, on õiguspärane kohaldada tugevdatud teavitamiskohustuse abil erikaitset tarbijatele, kes sõlmivad investeerimisfondidega seotud elukindlustuslepingu, olgu siis kindlustusvõtja või rühmakindlustuslepingu alusel kindlustatud isikuna, kui tegemist on investeerimistoodete ja eeskätt tuletisinstrumentidega, mida neile müüakse kindlustuslepingu vormis.

41 Sellest järeldub, et käesoleval juhul ei ole asjaomane kindlustusselts ja kindlustusvõtja O täielikult täitnud oma teavitamiskohustust kindlustusvõtja A suhtes. Selle kohtu sõnul võib see pealegi kujutada endast ebaausat kaubandustava direktiivi 2005/29 artiklite 5 ja 7 tähenduses, kuna direktiivi põhjenduses 10 on nimetatud vajadust tagada tarbijale eriti tugev kaitse kõrge riskiteguriga finantstoodete turul.

42 Seetõttu otsustas Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Warszawa-Wola rajoonikohus Varssavis, Poola) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [direktiivi 2009/138] artikli 185 lõike 3 punkti i ning [direktiivi 2002/83] artikli 36 lõiget 1 tuleb koostoimes selle direktiivi III lisa punkti A alapunktiga a) 12 tõlgendada nii, et investeerimisriskiga elukindlustuslepingute (investeerimisfondi tootlusega seotud elukindlustus) puhul, mille alusvaraks on tuletisinstrumendid (või sisseehitatud tuletisinstrumentidega struktureeritud finantsinstrumendid), on kindlustusandja või kindlustusvõtja (kes pakub sellist kindlustust, turustab kindlustustoodet, „müüb“ kindlustust) kohustatud kindlustatud tarbijale edastama teabe alusvara (tuletisinstrumendi või sisseehitatud tuletisinstrumendiga struktureeritud finantsinstrumendi) laadi, tüübikirjelduse ja omaduste kohta (inglise keeles *indication of the nature*, saksa keeles *Angabe der Art*, prantsuse keeles *indications sur la nature*) või piisab üksnes alusvara laadi märkimisest selle instrumendi omadusi edastamata?

2. Kui Euroopa Kohus vastab esimesele küsimusele nii, et kindlustusandja või kindlustusvõtja (kes pakub investeerimisriskiga elukindlustust (investeerimisfondi tootlusega seotud elukindlustus), turustab kindlustustoodet, „müüb“ sellist kindlustust) on kohustatud edastama tarbijale teabe alusinstrumendi (tuletisinstrumendi või sisseehitatud tuletisinstrumendiga struktureeritud finantsinstrumendi) laadi, tüübikirjelduse ja omaduste kohta, siis kas direktiivi 2009/138 artikli 185 lõike 3 punkti i ja [direktiivi 2002/83] artikli 36 lõiget 1 tuleb koostoimes selle direktiivi III lisa punkti A alapunktiga a) 12 tõlgendada nii, et kindlustatud isikule, tarbijale edastatav teave alusinstrumendi (tuletisinstrumendi või sisseehitatud tuletisinstrumendiga struktureeritud finantsinstrumendi) laadi, tüübikirjelduse ja omaduste kohta peab sisaldama samasugust teavet, nagu on nõutud [direktiivi 2004/39] artikli 19 lõikes 3 ja [direktiivi 2014/65] artikli 24 lõikes 4, st igakülgset teavet tuletisinstrumentide ja kavandatud investeerimisstrateegiate kohta, mis peaks hõlmama asjakohaseid juhiseid ja hoiatusi seoses riskidega, mis on seotud investeeringutega kõnealustesse instrumentidesse või seoses konkreetsete investeerimisstrateegiatega, sh eriti teavet kindlustusandja või arvutusagendi poolt kindlustuskaitseperioodil kasutatava alusinstrumendi hindamismeetodi kohta, teavet tuletisinstrumendi ja selle väljaandjaga seotud riski kohta, sh tuletisinstrumendi väärtuse muutused aja jooksul, neid muutusi määravad konkreetsed tegurid ja nende mõjutase väärtusele?

3. Kas direktiivi 2009/138 artikli 185 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et investeerimisriskiga elukindlustuse (investeerimisfondi tootlusega seotud elukindlustus) lepingute korral, kui kindlustuslepingu alusvaraks on tuletisinstrument (või sisseehitatud tuletisinstrumendiga struktureeritud finantsinstrument), on kindlustusandja või kindlustusvõtja (kes pakub sellist kindlustust, turustab kindlustustoodet, „müüb“ kindlustust) kohustatud edastama tarbijale, kindlustatud isikule samasuguse teabe, nagu on nõutud direktiivi 2004/39 artikli 19 lõikes 3 ja direktiivi 2014/65 artikli 24 lõikes 4, st igakülgse teabe tuletisinstrumentide ja kavandatud investeerimisstrateegiate kohta, mis peaks hõlmama asjakohaseid juhiseid ja hoiatusi seoses riskidega, mis on seotud investeeringutega kõnealustesse instrumentidesse, või seoses konkreetsete investeerimisstrateegiatega, sh eriti teabe kindlustusandja või arvutusagendi

poolt kindlustuskaitseperioodil kasutatava alusinstrumendi hindamismetoodika kohta, teabe tuletisinstrumendi ja selle väljaandjaga seotud riski kohta, sh tuletisinstrumendi väärtuse muutused aja jooksul, neid muutusi määravad konkreetsed tegurid ja nende mõjutase väärtusele?

4. Kui teisele või kolmandale (või mõlemale) küsimusele vastatakse jaatavalt, siis kas olukorras, kus investeerimisriskiga elukindlustust (investeerimisfondi tootlusega seotud elukindlustus) pakkuv kindlustusandja või kindlustusvõtja ei ole kindlustust pakkudes edastanud tarbijale, kindlustatud isikule (teises ja kolmandas küsimuses osutatud) nõutud teavet, on tegemist ebaausa kaubandustavaga [direktiivi 2005/29] artikli 5 tähenduses ning kas nõutud teabe esitamata jätmine on eksitav kaubandustava kõnealuse direktiivi artikli 7 tähenduses?

5. Kui nii teisele kui ka kolmandale küsimusele vastatakse eitavalt, siis kas olukorras, kus kindlustusandja või kindlustusvõtja (kes pakub sellist kindlustust, turustab kindlustustoodet, „müüb“ investeerimisriskiga elukindlustust (investeerimisfondi tootlusega seotud elukindlustus)), ei ole tarbijat selgelt teavitanud sellest, et investeerimisfondi vahendid investeeritakse tuletisinstrumentidesse (või sisseehitatud tuletisinstrumentidega struktureeritud toodetesse), on tegemist ebaausa kaubandustavaga direktiivi 2005/29 artikli 5 tähenduses ning kas nõutud teabe esitamata jätmine on eksitav kaubandustava kõnealuse direktiivi artikli 7 tähenduses?

6. Kui nii teisele kui ka kolmandale küsimusele vastatakse eitavalt, siis kas olukorras, kus investeerimisriskiga elukindlustust (investeerimisfondi tootlusega seotud elukindlustus) pakkuv kindlustusandja või kindlustusvõtja ei selgita tarbijale üksikasjalikult selle instrumendi täpseid omadusi, millesse investeerimisfondi vahendid investeeritakse, mis hõlmab teavet sellise instrumendi toimimispõhimõtete kohta olukorras, kus tegemist on tuletisinstrumendiga (või sisseehitatud tuletisinstrumendiga struktureeritud instrumendiga), on tegemist ebaausa kaubandustavaga direktiivi 2005/29 artikli 5 tähenduses ning kas nõutud teabe esitamata jätmine on eksitav kaubandustava kõnealuse direktiivi artikli 7 tähenduses?“

Kohtuasi C-213/20

43 Pangandussektoris tegutsev äriühing A sõlmis kindlustusvõtjana 29. juulil 2011 investeerimisfondi tootlusega seotud investeerimisriskiga rühmaelukindlustuslepingu kindlustusseltsiga A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie.

44 Selle lepingu ese oli kindlustatud isikute tasutud kindlustusmaksete kogumine ja investeerimine investeerimisfondi. Selle fondi eeskirjades – mis moodustas kindlustuslepingus sisalduva tüüptingimuse – oli täpsustatud, et kindlustusmaksed, millest arvatakse maha kindlustusseltsi igakuine haldustasu, olid mõeldud nimetatud fondi osakute ostmiseks, millel igaühel on esialgne ühikuväärtus. Samasse fondi paigutatud summad investeeriti seejärel täielikult struktureeritud võlakirjadesse, mille maksmine põhines nende emitendi kinnitatud indeksil.

45 Nendes fondieeskirjades kirjeldati investeerimisega seotud riske – näiteks riske, mis on tulenevalt finantsturgude arengust seotud selle indeksi hinnalangusega, ning riski seoses enne kindlustusperioodi lõppu kindlustuslepingu lõpetamise korral investeeritud kindlustusmaksete osalise kaotuse võimalikkusega –, märkides samas, et kõnealune kindlustusselts ei vastuta nende riskide eest.

46 Erinevate avalduste alusel, mis esitati 28. ja 30. novembril 2011, liitusid G. W. ja E. S. kindlustatud isikutena 15 aastaks äriühingu A sõlmitud rühmaelukindlustuslepinguga, kohustudes tasuma esimese kindlustusmakse ja seejärel regulaarseid igakuiseid kindlustusmakseid. Liitumine toimus selle äriühingu ruumides ühelainsal nn klientide nõustamise kohtumisel äriühingu töötajatega, kes esitlesid neile kõnealust kindlustustoodet kui kapitaliinvesteeringut süstemaatilise säästmise vormis. Koosolekul said G. W. ja E. S. liitumispakkumise ja rühmaelukindlustuslepingu tüüptingimused – nimelt kindlustuslepingu tüüptingimused ja asjaomase investeerimisfondi eeskirjad – ning nad esitasid oma liitumisavaldused. Nimetatud äriühing sai asjaomaselt kindlustusseltsilt oma vahendustegevuse eest vahendustasu.

47 Rühmaelukindlustuslepinguga liitumisel kirjutasid G. W. ja E. S. alla kirjalikule dokumendile, millest nähtus esiteks, et kindlustusperioodil võib asjaomaste investeerimisfondi osakute väärtus oluliselt kõikuda sõltuvalt nende finantsinstrumentide hinnast, millesse fond investeeris. Teiseks oli risk, mis tulenes nende finantsinstrumentide emitendi maksejõuetuse võimalusest, seotud tootega, mis ei ole pangainvesteering ega taga investeeringut kindlustusvõtjale. Nimetatud finantsinstrumentide ostutingimusi puudutavaid dokumente, milles oleks mainitud nendega seotud konkreetseid investeerimisriskitegureid, G. W-le ja E. S-ile aga ei edastatud.

48 Pärast kaheksat aastat kindlustusmaksete tasumist, mille jooksul kõnealuse investeerimisfondi osakute väärtus järk-järgult vähenes, ütles G. W. oma lepingu üles alates 23. jaanuarist 2019. Asjaomane elukindlustusselts maksis talle tagasiostusumma, mis vastas tema osakute väärtusele investeerimisfondis, mis moodustas umbes kaks kolmandikku tema tasutud kindlustusmaksetest, millest on maha arvatud likvideerimistasu. E. S. aga ei olnud kohtuasjas C-213/20 eelotsusetaotluse esitamise kuupäeval oma lepingut lõpetanud.

49 G. W. ja E. S. esitasid kindlustusseltsi A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie vastu hagi eelotsusetaotluse esitanud kohtule, nõudes tasutud kindlustusmaksete tagasimaksmist, väites, et kuna see ettevõtja ei täitnud oma teavitamiskohustust, mis puudutab kõnealuse kindlustuslepingu alusvara laadi ja kõiki sellega seotud riske, siis on see leping ja nende individuaalsed liitumisavaldused tühised.

50 Selles kontekstis märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus esiteks, et kuigi formaalselt ei ole kindlustatud isik kindlustusseltsi ja kindlustusvõtja vahel sõlmitud sellise lepingu pool, mis sõlmitakse rühmaelukindlustuslepingu vormis kolmanda isiku nimel tsiviilseadustiku artikli 808 lõike 1 tähenduses, võtab sellega liitunud kindlustatud isik endale kindlustusvõtja kohustuse tasuda kindlustusmakseid ning kannab investeerimise ja sellega seotud riskide tegelikku majanduslikku koormust. Seega tekib küsimus, kas direktiivi 2002/83 artikli 36 lõige 1 nõuab, et selle direktiivi III lisa punkti A alapunktides a) 11 ja a) 12 nimetatud teave tuleb samuti teha sellele kindlustatud isikule teatavaks.

51 Teiseks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, milline ulatus on mõistel „märge alusvara laadi kohta“ viimati nimetatud sätte tähenduses. Rõhutades samas nõuet säilitada tasakaalustatud suhe esitatud teabe ulatuse ja selle keerukuse vahel, märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kindlustusseltsi ja investeerimisriski kandva kindlustatud isiku vaheline õigussuhe võib õigustada nõuet, et kindlustatud isik saaks kogu teabe finantstoodete laadi ja nendega seotud riskide kohta ning et selles kontekstis edastaks kindlustusselts talle kogu teabe nende toodete kohta, mida ta nende emitendilt saab.

52 Kolmandaks puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtu tõstatatud küsimus lepingueelse teavitamiskohustuse täitmise hetke ja täpsemalt seda, kuidas tõlgendada mõistet „enne kindlustuslepingu sõlmimist“ direktiivi 2002/83 artikli 36 lõike 1 tähenduses. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et Poola õigusnormist, millega see artikkel üle võeti – nimelt kindlustusseaduse artikli 13 lõige 4 –, tuleneb ainult, et teave õigussuhte kohta, sealhulgas investeerimisfondi alusvarade omaduste kohta, peab sisalduma kindlustuse tüüplepingus. Selles kontekstis tekib tal seega küsimus, kas selleks, et teavitamiskohustus ei kaotaks oma soovitavat toimet, ei ole vaja nõuda, et kindlustatud isiku teavitamise faas oleks lepingu sõlmimise faasist selgelt eristatud.

53 Neljandaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Poola õiguses ei peeta teavitusliku iseloomuga elemente üldjuhul õigussuhte oluliseks komponendiks, kuna need ei määratle otseselt poolte õigusi ja kohustusi. Võttes arvesse direktiivi 2002/83 III lisas loetletud teabe ulatust ja kaalu, soovib ta siiski teada, kas selle direktiivi artikli 36 lõiget 1 võib selle direktiivi põhjendusest 52 lähtuvalt tõlgendada nii, et selles lõikes ette nähtud teavitamiskohustus on kindlustuslepingu ehk selle õigussuhte oluline koostisosa, millega kindlustatud isik liitus.

54 Lisaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et riigisisene õigus ei anna õiguslikku alust, mis võimaldaks tuvastada selle õigussuhte kehtetuse juhul, kui tuvastatakse selle teavitamiskohustuse rikkumine. Esiteks, nimelt tõlgendatakse tsiviilseadustiku artikli 58 lõiget 1 – mis käsitleb tehingute tühisust – üldiselt nii, et see viitab üksnes tehingu sisu või eseme vastuolule seadusega; teiseks ei sisalda riigisisene õigus ühtegi sellekohast erinormi ning kolmandaks on nõusoleku puuduste kohta käivate üldiste eeskirjade kohaldamine allutatud rangetele tingimustele, sealhulgas üheaastasest tähtajast kinnipidamisele ja selle tuvastamisele, et viga oli oluline ja see puudutas tehingu sisu. Seega tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul veel kindlaks teha, kas direktiiviga 2002/83 reguleeritakse nimetatud teavitamiskohustuse rikkumise tuvastamise õiguslikke tagajärgi.

55 Neil asjaoludel otsustas Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Warszawa-Wola rajoonikohus Varssavis, Poola) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [direktiivi 2002/83] artikli 36 lõiget 1 tuleb koostoimes direktiivi III lisa punkti A alapunktiga a) 12 tõlgendada nii, et seal nimetatud info edastamise kohustus hõlmab ka kindlustatud isikut, kes ei ole samal ajal kindlustusvõtja, vaid on tarbijana ja kindlustusmaksetena tasutud rahaliste vahendite tegeliku investeerijana liitunud investeerimisfondiga seotud rühmaelukindlustuslepinguga, mis on sõlmitud kindlustusseltsi ja kindlustusvõtjaks oleva ettevõtja vahel?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas direktiivi 2002/83 artikli 36 lõiget 1 tuleb koostoimes direktiivi III lisa punkti A alapunktidega a) 11 ja a) 12 tõlgendada nii, et sellise õigussuhte raames, nagu on kirjeldatud esimeses küsimuses, tähendab kohustus anda teavet investeerimisfondi alusvara laadi kohta muu hulgas seda, et tarbijat kindlustatud isikuna tuleb piisaval määral ja arusaadaval viisil teavitada kõigist investeerimisfondi varasse (nagu struktureeritud võlakirjad või tuletisinstrumendid) investeerimise riskidest, nende laadist ja ulatusest, või on viidatud õigusnormi kontekstis piisav, kui kindlustatud isikule edastatakse ainult põhiinfo peamiste riskiliikide kohta, mis on seotud investeerimisfondi vahendaja kaudu investeerimisega?

3. Kas direktiivi 2002/83 artikli 36 lõiget 1 tuleb koostoimes direktiivi III lisa punkti A alapunktidega a) 11 ja a) 12 tõlgendada nii, et sellise õigussuhte raames, nagu on kirjeldatud esimeses ja teises küsimuses, peab tarbijat, kes liitub kindlustatud isikuna elukindlustuslepinguga, teavitama kõigist investeerimisriskidest, millest vara (struktureeritud võlakirjade või tuletisinstrumentide) emitent on kindlustusseltsi teavitanud, ja nende riskidega seotud tingimustest?

4. Kui vastused eelmistele küsimustele on jaatavad, siis kas direktiivi 2002/83 artikli 36 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et tarbija, kes liitub kindlustatud isikuna investeerimisfondiga seotud rühmaelukindlustuslepinguga, peab info vara laadi ja sellesse investeerimise riskide kohta saama enne lepingu sõlmimist, eraldi lepingueelse protseduuri osana, ja kas selle õigusnormiga on vastuolus selline liikmesriigi õigusnorm nagu [kindlustusseaduse] artikli 13 lõige 4, mille kohaselt on piisav, kui seda teavet pelgalt mainitakse kindlustuslepingus selle sõlmimisel, ilma et üheti mõistetavalt ja selgelt oleks võimalik välja tuua teabe saamise hetke lepinguga liitumise protseduuris?

5. Kui vastused küsimustele 1–3 on jaatavad, siis kas direktiivi 2002/83 artikli 36 lõiget 1 tuleb koostoimes sama direktiivi III lisa punkti A alapunktidega a) 11 ja a) 12 tõlgendada ka nii, et seal sätestatud teavitamiskohustuse nõuetekohast täitmist tuleb investeerimisfondiga seotud rühmaelukindlustuslepingu puhul käsitada selle olulise koostisosana ning kas hiljem võib selle kohustuse nõuetekohane täitmata jätmine anda kindlustatud tarbijale õiguse nõuda kõigi tasutud kindlustusmaksete tagastamist seetõttu, et võib tuvastada lepingu tühisuse või selle kehtetuse *ab initio* või sellise lepinguga liitumise individuaalse avalduse võib tunnistada tühiseks või kehtetuks?“

Menetlus Euroopa Kohtus

56 23. märtsi 2021. aasta otsusega liideti kohtuasjad C-143/20 ja C-213/20 menetluse suulise osa ja kohtuotsuse tegemise huvides vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artiklile 54.

57 Samal päeval paluti põhikohtuasja pooltel ja teistel Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutel kodukorra artikli 61 lõike 1 alusel vastata kirjalikult teatavatele küsimustele. Põhikohtuasja pooled kohtuasjas C-213/20, Poola ja Itaalia valitsus ning komisjon esitasid oma vastused neile küsimustele.

Eelotsuse küsimuste analüüs

58 Enne eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele vastamist tuleb kõigepealt kindlaks teha põhikohtuasjadele kohaldatavad liidu õiguse sätted.

59 Sellega seoses tuleb tõdeda, et eelotsusetaotlustest nähtub esiteks kohtuasja C-143/20 puhul, et põhikohtuasja hageja oli kindlustusega kaetud alates 8. oktoobrist 2010, nii et selle rühmaelukindlustuslepingu sõlmimine, millega ta liitus, nagu ka tema liitumisavalduse esitamine toimus kahtlemata enne seda kuupäeva. Teiseks, mis puudutab kohtuasja C-213/20, siis põhikohtuasjas kõne all olev rühmaelukindlustusleping sõlmiti 29. juulil 2011 ja põhikohtuasja hagejad liitusid sellega, esitades avaldused vastavalt 28. novembril ja 30. novembril 2011.

60 Direktiivi 2009/138 artikli 309 lõike 1 ja artikli 310 kohaselt aga on selle direktiivi artikkel 185, mille ülevõtmise tähtaeg oli 31. märtsil 2015, kohaldatav alles alates 1. jaanuarist 2016 ehk kuupäevast, mil direktiiv 2002/83 kehtetuks tunnistati. Sellest järeldub, et põhikohtuasjades on kohaldatavad üksnes viimati nimetatud direktiivi sätted.

61 Järelikult, esiteks, kuna väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artikliga 267 kehtestatud liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada, sõnastades vajaduse korral ümber talle esitatud küsimused (vt selle kohta 26. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus PL Holdings, C-109/20, EU:C:2021:875, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika), siis tuleb esitatud küsimusi mõista nii, et need käsitlevad üksnes direktiivi 2002/83, mitte direktiivi 2009/138 sätete tõlgendamist. Teiseks, kuna see puudutab üksnes viimati nimetatud direktiivi artikli 185 lõike 4 tõlgendamist, siis ei ole vaja vastata kolmandale küsimusele kohtuasjas C-143/20.

62 Samuti, kuivõrd teine küsimus selles kohtuasjas käsitleb direktiivi 2014/65 artikli 24 lõiget 4, mis vastavalt selle artikli 93 lõikele 1 ja artiklile 94 on kohaldatav alles alates 3. jaanuarist 2018, mis on direktiivi 2004/39 kehtetuks tunnistamise kuupäev, siis tuleb seda küsimust mõista nii, et see puudutab üksnes viimati nimetatud direktiivi artikli 19 lõiget 3.

Esimene küsimus kohtuasjas C-213/20

63 Oma esimese küsimusega kohtuasjas C-213/20 soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2002/83 artikli 36 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selles nimetatud teave tuleb teha teatavaks tarbijale, kes kindlustatud isikuna liitub investeerimisfondi tootlusega seotud investeerimisriskiga rühmaelukindlustuslepinguga, mis on sõlmitud kindlustusseltsi ja kindlustusvõtjaks oleva ettevõtja vahel.

64 Sellele küsimusele vastamiseks tuleb kõigepealt täpsustada, et eelotsusetaotlustest ja Euroopa Kohtu käsutuses olevatest toimikutest nähtub esiteks, et põhikohtuasjas käsitletavad lepingud on investeerimisfondide tootlusega seotud investeerimisriskiga elukindlustuslepingud (edaspidi „*unit-linked*-lepingud“ või „*unit-linked*-rühmalepingud“). Need lepingud on avatud ja kollektiivsed, kuna need on sõlmitud kindlustusseltsi ja kindlustusvõtjaks oleva ettevõtja vahel, et pakkuda nende lepingute sõlmimise ajal veel määratlemata tarbijatele võimalust pärast lepingute sõlmimist nendega liituda, esitades individuaalse ja eraldiseisva liitumisavalduse.

65 Teiseks saab tarbija selle avaldusega endale kindlustatud isiku staatuse ning kohustub tasuma kindlustusseltsile esimese kindlustusmakse ja seejärel regulaarseid igakuiseid kindlustusmakseid. Need kindlustusmaksed konverteeritakse investeerimisfondi osakuteks ehk nn arvestusühikuteks ning investeeritakse seejärel finantsinstrumentidesse, millest sõltub nende osakute väärtus, mis moodustavad *unit-linked*-lepingute alusvara. Vastutasuks tasutud kindlustusmaksete eest kohustub kindlustusselts maksma nimetatud tarbijale kindlustusperioodi lõppedes surma või üleelamise korral hüvitist või kindlustuslepingu ennetähtaegse lõpetamise korral maksma talle tagasi summa, mis võrdub investeerimisfondi osakute nüüdisväärtusega, milleks tema kindlustusmaksed konverteeriti.

66 Kolmandaks korraldab *unit-linked*-rühmalepingutega liitumise protseduuri üksnes kindlustusvõtjaks olev ettevõtja, kes teeb tarbijatele ettepaneku liituda nende lepingute kui kindlustuspõhise finantsinvesteeringuga ja saab nende sellekohased tahteavaldused liitumisavalduse vormis, saades samas kindlustusseltsilt oma vahendustegevuse eest vahendustasu.

67 Pärast seda täpsustust tuleb esimesena märkida, et direktiivi 2002/83 artikli 36 lõige 1, mille kohaselt tuleb enne kindlustuslepingu sõlmimist edastada kindlustusvõtjale vähemalt selle direktiivi III lisa punktis A loetletud teave, ei sisalda mõistete „kindlustusleping“ ja „kindlustusvõtja“ määratlust ega viita nende mõistete tähenduse osas liikmesriikide õigusele.

68 Seega tuleneb nii liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõudest kui ka võrdsuse põhimõttest, et nimetatud mõisteid tuleb käsitada liidu õiguse autonoomsete mõistetena, mida tuleb kogu liidu territooriumil tõlgendada ühetaoliselt, võttes lisaks kõnealuse direktiivi sõnastusele arvesse ka konteksti, milles see säte asetseb, ja eesmärke, mida taotletakse õigusaktiga, mille osa see säte on (vt selle kohta 1. märtsi 2012. aasta kohtuotsus González Alonso, C-166/11, EU:C:2012:119, punkt 25, ja 31. mai 2018. aasta kohtuotsus Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag jt, C-542/16, EU:C:2018:369, punkt 49).

69 Esiteks tuleb mõiste „kindlustusvõtja“ kohta ühelt poolt märkida – nagu ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 79 sisuliselt tõdes –, et kuigi direktiivi 2002/83 ülesehituses tähistab mõiste „kindlustusvõtja“ üldiselt isikut, kes tegutseb pakkumuse adressaadina õigussuhtes, mis on iseloomulik kindlustuslepingule, ei pea see tingimata piirduma isikuga, kes on kindlustusseltsis alla kirjutanud kindlustuslepingule, kuna ka kindlustatud isikut ennast on selles direktiivis tunnustatud kui niisugusest lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste kandjat.

70 See tuleneb eelkõige nimetatud direktiivi põhjendustest 2, 35, 39 ja 50 ning direktiivi vastavatest sätetest kindlustustehniliste eraldiste ja rahaliste vahendite taastamise meetmete kohta, mis viitavad nõudele kaitsta kindlustatud isikute huve ja nende kindlustuslepingust tulenevaid õigusi. Sama järelduse võib teha selle direktiivi artikli 14 lõike 5 esimese lõigu ja artikli 53 lõike 6 esimese lõigu identsetest sätetest kindlustusseltside vahel portfelli üleandmise valdkonnas, millest nähtub, et kindlustatud isikud kuuluvad nende sätete kohaldamisalasse samadel alustel kui kindlustusvõtjad, kuna nad on kindlustuslepingust tulenevate õiguste ja kohustuste kandjad.

71 Niisugune tõlgendus on kooskõlas ka direktiivi 2002/83 eesmärkidega. Nimelt tuleneb direktiivi põhjendustest 2 ja 5, et selle direktiivi eesmärk on eelkõige tagada kõigis liikmesriikides kindlustatud isikutele ja soodustatud isikutele piisav kaitse ja võimaldada kõigil kindlustusvõtjatel pöörduda iga kindlustaja poole (2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus kunsthaus muerz, C-20/19, EU:C:2020:273, punkt 34).

72 Selles kontekstis on direktiivi põhjenduses 52 märgitud, et tarbijale peab andma kogu vajaliku teabe, mis võimaldab tal valida tema vajadustele kõige sobivama lepingu, ning seetõttu tuleb miinimumsätted kooskõlastada, et tarbija saaks selget ja täpset teavet eelkõige talle pakutavate toodete põhiomaduste kohta.

73 Täitmaks seda teavitamise eesmärki, on direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikes 1 ette nähtud, et enne elukindlustuslepingu sõlmimist tuleb kindlustusvõtjale teatavaks teha vähemalt III lisa punktis A loetletud teave (vt analoogia alusel 5. märtsi 2002. aasta kohtuotsus Axa Royale Belge, C-386/00,

EU:C:2002:136, punkt 21; 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punkt 25, ja 29. aprilli 2015. aasta kohtuotsus Nationale-Nederlanden Levensverzekering Mij, C-51/13, EU:C:2015:286, punkt 20).

74 Seega on Euroopa Kohus sisuliselt otsustanud, et selle artikli 36 lõike 1 tähenduses läheks mõiste „kindlustusvõtja“ igasugune kitsas tõlgendamine vastuollu direktiivi 2002/83 eesmärkidega, kuna see tähendaks kindlustatud isikutele selle direktiiviga antud kaitse piiramist (vt selle kohta 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus kunsthaus muerz, C-20/19, EU:C:2020:273, punkt 35).

75 Neil asjaoludel tuleneb seega direktiivi 2002/83 artikli 36 lõike 1 süstemaatilisest ja teleoloogilisest tõlgendamisest, et selles ette nähtud lepingueelse teavitamiskohustuse puhul hõlmab mõiste „kindlustusvõtja“ isikut, kes kindlustuslepingut iseloomustavas õigussuhtes on pakkumuse adressaat ja kes on seega kohustatud valima kindlustustoote ning võtma endale sellest tulenevad õigused ja kohustused, mistõttu see mõiste hõlmab ka isikuid, kes kindlustusvõtjaks olevale ettevõtjale adresseeritud avaldusega on liitunud rühmakindlustuslepinguga ja saanud seeläbi kindlustatud isikuks niisuguse lepingu tähenduses.

76 Mis teiseks puudutab mõistet „kindlustusleping“ sama sätte tähenduses, siis olgu märgitud, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et *unit-linked*-lepingud kuuluvad direktiivi 2002/83 esemelisse kohaldamisalasse (vt selle kohta 1. märtsi 2012. aasta kohtuotsus González Alonso, C-166/11, EU:C:2012:119, punkt 29).

77 Lisaks nähtub Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, et kindlustustehinguid iseloomustab üldise arusaama kohaselt asjaolu, et kindlustusjuhtumi korral kohustub kindlustusandja osutama kindlustatud isikule kindlustuspreemia ettemakse eest teenust, mis on lepingu sõlmimise ajal kokku lepitud (26. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Litaksa, C-556/13, EU:C:2015:202, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 8. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus United Biscuits (Pensions Trustees) ja United Biscuits Pension Investments, C-235/19, EU:C:2020:801, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika). Niisugused tehingud eeldavad oma olemuselt kindlustusteenuse osutaja ja isiku, kelle riske kindlustatakse, st kindlustatud isiku vahelist lepingulist suhet (31. mai 2018. aasta kohtuotsus Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag jt, C-542/16, EU:C:2018:369, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

78 Seega on Euroopa Kohus direktiivi 2002/92 kontekstis otsustanud, et kuna vastutasuks kindlustatud isiku poolt kindlustusmakse tasumise eest on kindlustusselts võtnud endale kohustuse maksta hüvitist kindlustatud isiku surma korral või muu sündmuse toimumisel, siis kuulub niisugune kindlustussuhe nimetatud direktiivis kasutatud mõiste „kindlustusleping“ alla (vt selle kohta 31. mai 2018. aasta kohtuotsus Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag jt, C-542/16, EU:C:2018:369, punkt 51).

79 Seda tõlgendust võib aga kohaldada ka mõistele „kindlustusleping“ direktiivi 2002/83 artikli 36 lõike 1 tähenduses.

80 Käesoleval juhul, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 64–66, võtab *unit-linked* -rühmalepinguga liituda otsustanud tarbija seda tehes vastu kindlustuspakkumise, mille on esitanud kindlustusvõtjaks olev ettevõtja. Seega kohustub see tarbija tasuma kindlustusseltsile kindlustusmakseid ja saab vastutasuks selle, et viimane maksab kindlustusperioodi lõppedes surma või üleelamise korral hüvitist. Seega võtab nimetatud tarbija üle nimetatud lepingus ette nähtud tüüpilised õigused ja kohustused ning muutub selle ettevõtjaga sõlmitud kindlustussuhte pooleks.

81 Neil asjaoludel kuulub kindlustusettevõtja ja kindlustatud tarbija vaheline kindlustussuhe iseenesest mõiste „kindlustusleping“ alla direktiivi 2002/83 artikli 36 lõike 1 tähenduses, mistõttu tarbija, kes *unit-linked*-rühmalepinguga liitudes saab lepingupooleks, kuulub mõiste „kindlustusvõtja“ alla selle sätte tähenduses. Seejuures ei ole oluline, kas tarbija saab ka ametlikult kindlustusseltsi ja kindlustusvõtjaks oleva ettevõtja vahel sõlmitud rühmalepingu pooleks või mitte.

82 Järelikult peab nimetatud tarbija enne *unit-linked*-rühmalepinguga liitumist saama selles sättes nimetatud teavet, mis võimaldab tal teadlikult valida tema vajadustele kõige paremini vastava kindlustustoote.

83 Selleks et anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks tal lahendada vaidlused põhikohtuasjades, tuleb teisena veel kindlaks teha üksus, kes peab täitma niisuguse tarbija suhtes direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikes 1 sätestatud lepingueelse teavitamiskohustuse.

84 Sellega seoses tuleb märkida, et see säte ei määratle sõnaselgelt üksust, kellel nimetatud teavitamiskohustus lasub.

85 On tõsi, et Euroopa Kohus on juba otsustanud seoses sättega, mis eelnes direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikele 1 ja mis oli viimasena nimetatud sättega identselt sõnastatud, et liidu õigusega pannakse niisugune kohustus kindlustusvõtjat teavitada kindlustusseltsile (vt selle kohta 19. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Rust-Hackner jt, C-355/18–C-357/18 ja C-479/18, EU:C:2019:1123, punkt 85 ja seal viidatud kohtupraktika).

86 Siiski tuleb arvesse võtta ka *unit-linked*-rühmalepingute eripära. Eriti nähtub käesoleva kohtuotsuse punktides 64 ja 66 esitatud kaalutlustest ühelt poolt, et nende lepingute sõlmimise ja nendega liitumise protseduurid eeldavad juba oma olemuselt kahe eraldiseisva kindlustussuhte loomist, millest esimene tekib lepingu sõlmimisel kindlustusseltsi ja niisuguse lepingu sõlminud kindlustusvõtjaks oleva ettevõtja vahel, ning teine, võimalik ja esimesest hilisem kindlustussuhe tekib kindlustusseltsi ja kindlustatud tarbija vahel alates nimetatud tarbija lepinguga liitumise avaldusest.

87 Teiselt poolt tegutseb kindlustusvõtjaks olev ettevõtja selle tarbija nimetatud lepinguga liitumise protseduuris nn kindlustusvahendajana direktiivi 2002/92 artikli 2 punkti 5 tähenduses – koostoimes direktiivi põhjendustega 9 ja 11 – ning tema suhtes kehtivad seega vastavalt selle direktiivi artikli 1 lõikele 1 ja lõike 2 punktile b selles direktiivis sätestatud eeskirjad.

88 Nimelt tegeleb see kindlustusvõtjaks olev ettevõtja tasu eest kindlustusvahendusega nimetatud direktiivi artikli 2 punkti 3 tähenduses, mis seisneb selles, et tarbijatele pakutakse liitumist *unit-linked*-rühmalepinguga ja seega – nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 80 ja 81 – kindlustusseltsiga elukindlustuslepingu sõlmimist ning pakutakse finantsnõustamist seoses nende tarbijate poolt *unit-linked*-rühmalepingute alusvarasse tasutud kindlustusmaksetest moodustatud kapitali investeerimisega (vt selle kohta 31. mai 2018. aasta kohtuotsus Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag jt, C-542/16, EU:C:2018:369, punktid 47–54 ja 58).

89 Neil asjaoludel tuleneb direktiivide 2002/83 ja 2002/92 koostoimes tõlgendamisest, et esiteks peab kindlustusselts enne *unit-linked*-rühmalepingu sõlmimist edastama vastavalt selle direktiivi artikli 36 lõikele 1 vähemalt direktiivi 2002/83 III lisa punktis A loetletud teabe selle lepingu sõlminud kindlustusvõtjaks olevale ettevõtjale.

90 Arvestades lõpptarbijatele jaotamiseks mõeldud lepingu laadi ja kõnealuse direktiivi artikli 36 lõikest 1 tulenevat nõuet, et tarbijad peavad selle teabe saama enne nimetatud lepinguga liitumist, et võimaldada neil valida oma vajadustele kõige paremini vastav kindlustustoode, nagu seda on tõlgendatud käesoleva kohtuotsuse punktis 82, on kindlustusselts kohustatud sõnastama selle teabe selgelt, täpselt ja nimetatud tarbijatele arusaadaval viisil, et see hiljem neile edastada sama lepinguga liitumise käigus.

91 Teiseks peab *unit-linked*-rühmalepingu sõlminud kindlustusvõtjaks olev ettevõtja, kes tegutseb kindlustusvahendajana, edastama igale tarbijale, kes selle lepinguga liitub, enne liitumist sama teabe, mille kindlustusselts on talle esitanud. Selle teabega peab kaasnema mis tahes muu täpsustus, mis on vajalik, arvestades selle tarbija nõudeid ja vajadusi, mis tuleb kindlaks määrata tarbija esitatud teabe põhjal. Neid täpsustusi tuleb kohandada vastavalt nimetatud lepingu keerukusele ning sõnastada vastavalt direktiivi 2002/92 artikli 12 lõikele 3 ja artikli 13 lõike 1 punktile b selgelt ja täpselt ning tarbijale arusaadaval viisil.

92 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb kohtuasjas C-213/20 esitatud esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2002/83 artikli 36 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selles nimetatud teave tuleb teha teatavaks tarbijale, kes kindlustatud isikuna liitub *unit-linked*-rühmalepinguga, mis on sõlmitud kindlustusseltsi ja kindlustusvõtjaks oleva ettevõtja vahel. Kindlustusselts on kohustatud edastama selle teabe kindlustusvõtjaks olevale ettevõtjale, kes peab vastavalt kõnealusele sättele koostoimes direktiivi 2002/92 artikli 12 lõikega 3 edastama selle tarbijale enne tema liitumist nimetatud lepinguga koos mis tahes muu täpsustusega, mis on vajalik, arvestades selle tarbija nõudeid ja vajadusi.

Esimene ja teine küsimus kohtuasjas C-143/20 ning teine ja kolmas küsimus kohtuasjas C-213/20

93 Kohtuasjas C-143/20 esitatud esimese ja teise küsimusega ning kohtuasjas C-213/20 esitatud teise ja kolmanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2002/83 artikli 36 lõiget 1 tuleb koostoimes direktiivi III lisa punkti A alapunktiga a) 12 tõlgendada nii, et märge alusvara laadi kohta, mis tuleb tarbijale edastada enne tema liitumist *unit-linked*-rühmalepinguga, peab sisaldama märget selle alusvara omaduste kohta, ja kas jaatava vastuse korral peab see märge:

– sisaldama ammendavat teavet kõigi nimetatud alusvarasse investeerimisega seotud riskide laadi ja ulatuse kohta ja

– hõlmama sama teavet, mida direktiivi 2004/39 artikli 19 lõike 3 alusel edastas kindlustusseltsile sama alusvara moodustavate finantsinstrumentide emitent.

94 Sellega seoses nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 68 mainitud kohtupraktikast, et kuna direktiiv 2002/83 ei sisalda väljendi „investeerimisriskiga kindlustus[lepingute] puhul märge alusvara laadi kohta“ määratlust selle direktiivi III lisa punkti A alapunkti a) 12 tähenduses ega viidet liikmesriikide õigusele, ei tule selle väljendi tähendust uurida mitte üksnes selle sõnastust, vaid ka selle sätte konteksti ja nimetatud direktiivi eesmärki silmas pidades.

95 Nimetatud sätte sõnastusest lähtudes võib seda väljendit mõista küll nii, et see viitab üksnes sellele, millist liiki finantsinstrumendid moodustavad selle investeerimisfondi alusvara, millega kõnealune kindlustusleping on seotud. Sama sätte süstemaatilisest ja teleoloogilisest tõlgendamisest tuleneb siiski, et nimetatud väljendit tuleb tõlgendada laialt, hõlmates nende varade omadusi.

96 Nimelt, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 72 ja 73, tuleneb direktiivi 2002/83 põhjenduse 52 ja artikli 36 lõike 1 koostoimest, et selles sättes ette nähtud lepingueelse teavitamiskohustuse eesmärk on võimaldada tarbijal, kes kavatseb liituda rühmaelukindlustuslepinguga, valida erinevate kindlustustoodete hulgast tema vajadustele kõige sobivama lepingu, tagades talle õiguse omada selleks vajalikku üksikasjalikku, täpset ja objektiivselt vajalikku teavet ning eelkõige selget ja täpset teavet nimetatud kindlustustoodete põhiomaduste kohta.

97 *Unit-linked*-lepingu puhul sisaldab kindlustustoode aga investeerimiselementi (vt selle kohta 31. mai 2018. aasta kohtuotsus Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag jt, C-542/16, EU:C:2018:369, punkt 57), mis on sellest tootest lahutamatu. Nimelt on see element omane isegi tarbija valikule liituda selle lepinguga, kuna – nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 66 – seda kindlustustoodet esitletakse ja see tarbija tajub seda kui kindlustusel põhinevat investeerimisvormi, mis erineb teistest investeerimisvormidest.

98 Lisaks, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 65, mõjutab nimetatud element otseselt nende kohustuste täitmist ja õiguste teostamist, mis tulenevad nimetatud lepingust. Ühelt poolt kannab selle lepinguga liitunud tarbija lisaks kindlustusmaksete tasumisele ka riske, mis tulenevad nende kindlustusmaksete investeerimisest finantsinstrumentidesse. Teiselt poolt mõjutab selle investeeringu areng otseselt tarbija samast lepingust tulenevate õiguste ulatust ja eelkõige lepingu tagasiostumaksumust ülesütlemise korral.

99 Selles kontekstis on *unit-linked*-lepingu alusvara moodustavate finantsinstrumentide omadused, eelkõige nende instrumentide laad ja tasuvus ning sellega seotud riskid, keskse tähtsusega sellise tarbija poolt kindlustustoote teadlikul valimisel. Veelgi enam on see nii, kui – nagu käesoleval juhul – need alusvarad on tuletisinstrumendid või sisseehitatud tuletisinstrumendiga struktureeritud finantsinstrumendid, millel on eriti suur investeerimisrisk.

100 Selleks et säilitada direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikes 1 sätestatud kohustuse soovitav toime, peab teave, mis tuleb edastada tarbijale, kes kavatseb lepinguga liituda, sisaldama seega märget nimetatud alusvara omaduste kohta.

101 Selle direktiivi põhjenduse 52 ja III lisa punkti A koostoimest ilmneb siiski, et see märge ei pea olema mitte ainult piisavalt selge, täpne ja arusaadav, et võimaldada sel tarbijal teha põhjuseid teades teadlik valik tema vajadustele kõige paremini vastava kindlustustoote kohta, vaid see peab olema ka selle valiku tegemiseks objektiivselt vajalik, nagu ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 96 sisuliselt märkis.

102 Seega tuleb asuda seisukohale, et väljendi alla „märge alusvara laadi kohta“ nimetatud direktiivi III lisa punkti A alapunkti a) 12 tähenduses kuulub üksnes teave selle alusvara omaduste kohta, mis on selleks olulised. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 100 ja 102 märkis, peab see nimelt sisaldama selget, täpset ja arusaadavat kirjeldust nende majandusliku ja õigusliku laadi kohta, sealhulgas nende kasumlikkust reguleerivaid üldpõhimõtteid.

103 Lisaks peab see sisaldama selget, täpset ja arusaadavat teavet alusvaraga seotud struktuursete riskide kohta, nimelt riskide kohta, mis on oma laadilt sellele omased ja võivad otseselt mõjutada kindlustussuhtest tulenevaid õigusi ja kohustusi – näiteks riskid, mis on seotud niisuguse investeerimisfondi osakute väärtuse vähenemisega, millega *unit-linked*-leping on seotud, või sama alusvara moodustavate finantsinstrumentide emitendi krediidirisk.

104 Seevastu ei pea nimetatud teave tingimata sisaldama üksikasjalikku ja ammendavat kirjeldust kõigi investeerimisriskide laadi ja ulatuse kohta, mis on seotud *unit-linked*-lepingu alusvaraga – näiteks riskid, mis tulenevad seda alusvara moodustavate erinevate finantsinstrumentide eripärast või nendest finantsinstrumentidest tehtava makse aluseks oleva indeksi väärtuse arvutamise tehnilistest meetoditest.

105 Samuti ei pea teave alusvara põhiomaduste kohta direktiivi 2002/83 III lisa punkti A alapunkti a) 12 tähenduses tingimata sisaldama sama teavet, mida nimetatud finantsinstrumentide emitent on investeerimisteenuste osutajana kohustatud direktiivi 2004/39 artikli 19 lõike 3 alusel oma klientidele edastama.

106 Nimelt, kuivõrd selle sätte kohaselt on see teave mõeldud selleks, et võimaldada investeerimisteenuste saajal mõista nende laadi ja emitendi poolt talle pakutud finantsinstrumendi konkreetset liiki, siis ei ole see teave tarbijale vajalik selleks, et valida tema vajadustele kõige paremini vastav kindlustustoode käesoleva kohtuotsuse punkti 101 tähenduses.

107 Lisaks tähendaks see, kui kohustada kindlustusandjat ja *unit-linked*-rühmalepingu kindlustusvõtjaks olevat ettevõtjat edastama nimetatud teavet tarbijale enne tarbija liitumist selle lepinguga, et direktiivi 2004/39 kohaldamisalasse hõlmatakse isikuid, kes on sellest otsesõnu välja jäetud, tuginedes liidu seadusandja poolt nii kindlustusettevõtjate kui ka kindlustusvahendajate suhtes tehtud teadlikule valikule – vastavalt selle direktiivi artikli 2 lõike 1 punktidele a ja c ning sellele, kuidas Euroopa Kohus on neid tõlgendanud oma 31. mai 2018. aasta kohtuotsuses Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag jt (C-542/16, EU:C:2018:369, punktid 61–69).

108 Neil asjaoludel tuleb esimesele ja teisele küsimusele kohtuasjas C-143/20 ning teisele ja kolmandale küsimusele kohtuasjas C-213/20 vastata, et direktiivi 2002/83 artikli 36 lõiget 1 tuleb koostoimes direktiivi III lisa punkti A alapunktiga a) 12 tõlgendada nii, et teave alusvara laadi kohta, mis tuleb tarbijale edastada enne tema liitumist *unit-linked*-rühmalepinguga, peab sisaldama märget selle alusvara põhiomaduste kohta. See märge:

– peab sisaldama selget, täpset ja arusaadavat teavet nimetatud alusvara majandusliku ja õigusliku laadi ning sellega seotud struktuursete riskide laadi ja ulatuse kohta, ja

– ei pea tingimata sisaldama ammendavat teavet kõigi selliste riskide laadi ja ulatuse kohta, mis on seotud investeeringuga samasse alusvarasse, ega sama teavet, mis sama alusvara moodustavate finantsinstrumentide emitent edastas kindlustusseltsile direktiivi 2004/39 artikli 19 lõike 3 alusel.

Neljas küsimus kohtuasjas C-213/20

109 Kohtuasjas C-213/20 esitatud neljanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2002/83 artikli 36 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et direktiivi III lisa punkti A alapunktis a) 12 nimetatud teave tuleb tingimata edastada tarbijale, kes kindlustatud

isikuna liitub *unit-linked*-rühmalepinguga eraldi lepingueelse protseduuri käigus, ning et selle sättega on seega vastuolus riigisisene õigusnorm, mille kohaselt piisab sellest, kui kõnealust teavet on selles lepingus mainitud.

110 Sellele küsimusele vastamiseks tuleb esiteks märkida, et direktiivi 2002/83 põhjendustest 44 ja 52 tuleneb, et selle direktiiviga ei ühtlustatud kindlustuslepingute õigust täielikult, ning eelkõige, et selle eesmärk on üksnes kooskõlastada lepingueelset teavitamist käsitlevad miinimumnormid, nii et liikmesriikidele on jäetud võimalus kehtestada oma õiguse kohaldamine kindlustuslepingutele, mis sisaldavad nende territooriumil asuvaid kohustusi.

111 Teiseks piirdub selle direktiivi artikli 36 lõige 1 sedastusega, et direktiivi III lisa punktis A loetletud teave tuleb kindlustusvõtjale edastada „enne kindlustuslepingu sõlmimist“, täpsustamata sealjuures sellest teavitamise aega ega eelkõige seda, et see teavitamine peaks toimuma eraldi lepingueelse protseduuri käigus.

112 Kolmandaks on nimetatud direktiivi artikli 36 lõikes 4 sätestatud, et selle artikli ja III lisa rakendamise üksikasjalikud eeskirjad sätestab kohustuse liikmesriik.

113 Sellest järeldub ühelt poolt, et *unit-linked*-rühmalepingu puhul tuleb direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikes 1 nimetatud teave edastada tarbijale enne selle lepinguga liitumise avalduse allkirjastamist, millega – nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 80 ja 81 – see tarbija väljendab oma nõusolekut olla nimetatud lepinguga seotud ja saab seega kindlustusseltsiga sõlmitud kindlustusalase lepingulise suhte pooleks.

114 Teiselt poolt peavad liikmesriigid ühtlustatud eeskirjade puudumisel määrama kindlaks direktiivi artikli 36 lõikes 1 ette nähtud lepingueelse teavitamiskohustuse rakenduseeskirjad. Seda tehes peavad liikmesriigid siiski tagama, et kõnealuse direktiivi eesmärki arvestades oleks kindlustatud selle soovitav toime (vt selle kohta 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

115 Sellega seoses tuleb asuda seisukohale, nagu ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 111 sisuliselt märkis, et direktiivi 2002/83 artikli 36 lõike 1 ja põhjenduse 52 koostoimest tuleneb, et eristades direktiivi III lisa punktis A loetletud teabe edastamise aega ja kindlustuslepingu sõlmimise või sellega liitumise aega, on selle direktiivi eesmärk anda tarbijale teatav ajavahemik, et valida erinevate pakutavate kindlustuslepingute hulgast tema vajadustele kõige paremini vastav leping ja otsustada – olles täielikult teadlik faktidest –, kas ta soovib ennast lepinguliselt siduda.

116 Selleks et tarbija saaks kõnealust teavet nimetatud eesmärgil kasutada, peab ta teabe saama aegsasti enne lepingu sõlmimist, mitte aga alles lepingu sõlmimise staadiumis (vt analoogia alusel 18. detsembri 2014. aasta kohtuotsus CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, punkt 46, ja 25. juuni 2020. aasta kohtuotsus Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände, C-380/19, EU:C:2020:498, punkt 34), vastasel juhul kaotaks direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikes 1 ette nähtud lepingueelne teavitamiskohustus oma soovitava toime.

117 Pädevate liikmesriigi kohtute ülesanne on kohtuasja konteksti ja asjaomase *unit-linked* -rühmalepingu omadusi arvesse võttes hinnata, kas selle kohustuse rakendamiseeskirjad võimaldasid tarbijal asjaolusid teades teadlikult valida tema vajadustele kõige paremini vastava kindlustustoote.

118 Kõike eeltoodut arvesse võttes tuleb kohtuasjas C-213/20 esitatud neljandale küsimusele vastata, et direktiivi 2002/83 artikli 36 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et direktiivi III lisa punkti A alapunktis a) 12 nimetatud teavet ei pea tingimata edastama tarbijale, kes kindlustatud isikuna liitub *unit-linked*-rühmalepinguga eraldi lepingueelse protseduuri käigus, ning et selle sättega ei ole vastuolus riigisisene õigusnorm, mille kohaselt piisab sellest, kui kõnealust teavet on selles lepingus mainitud, tingimusel et see teave on antud sellele tarbijale aegsasti enne liitumist, et tal oleks piisavalt aega asjaolusid teades teadlikult valida tema vajadustele kõige paremini vastav kindlustustoode.

Viies küsimus kohtuasjas C-213/20

119 Kohtuasjas C-213/20 esitatud viienda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2002/83 artikli 36 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see kohustab asuma seisukohale, et selle direktiivi III lisa punkti A alapunktis a) 12 sätestatud teabe edastamise kohustuse mittenõuetekohane täitmine toob kaasa *unit-linked*-rühmalepingu või sellega liitumise avalduse tühisuse või kehtetuse ning annab seega selle lepinguga liitunud tarbijale õiguse tasutud kindlustusmaksed tagasi saada.

120 Sellega seoses tuleb märkida, et samadest kaalutlustest, mis on esitatud käesoleva kohtuotsuse punktides 110–114, tuleneb, et see direktiiv ei reguleeri selles sättes ette nähtud lepingueelse teavitamiskohustuse täitmata jätmise või mittenõuetekohase täitmise õiguslikke tagajärgi ning seega on liikmesriikide ülesanne reguleerida kindlustuslepingute õiguse neid aspekte, jälgides samas, et selle direktiivi soovitav toime, võttes arvesse direktiivi eesmärki, oleks tagatud.

121 Seda järeldust kinnitab Euroopa Kohtu tõlgendus teistele sätetele, mis sarnaselt direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikega 1 asuvad selle direktiivi III jaotise 4. peatükis „Lepinguõigus ja elukindlustuse tingimused“, ning eelkõige selle direktiivi artikli 35 lõikele 1 ja artikli 36 lõikele 3.

122 Nimelt, mis ühelt poolt puudutab täiendavat teavet võrreldes direktiivi 2002/83 III lisas loetletud teabega, mille esitamist võib kohustuse liikmesriik nõuda selle direktiivi artikli 36 lõike 3 tähenduses, siis Euroopa Kohus on leidnud, et tagajärjed, mille teabe andmata jätmine riigisisese õiguse kohaselt kaasa toob, ei oma põhimõtteliselt tähtsust küsimuses, kas riigisisesed normid on selles sättes ette nähtud teavitamiskohustusega kooskõlas (vt analoogia alusel 29. aprilli 2015. aasta kohtuotsus Nationale-Nederlanden Levensverzekering Mij, C-51/13, EU:C:2015:286, punkt 36).

123 Teiselt poolt on Euroopa Kohus kindlustusvõtja õiguse kohta kindlustuslepingust taganeda – nagu on sätestatud direktiivi 2002/83 artikli 35 lõikes 1 – sisuliselt otsustanud, et liikmesriikide ülesanne on reguleerida lepingust taganemise neid õiguslikke tagajärgi, mida selles sättes ei ole nimetatud, jälgides samas, et selle direktiivi soovitav toime, võttes arvesse direktiivi eesmärki, oleks tagatud, ning et liikmesriigi kohtute ülesanne on kontrollida, ega riigisiseses õiguses ette nähtud menetlusnormid ei või seada kahtluse alla taganemisõiguse tõhusust, pärssides kindlustusvõtjal seda õigust kasutamast (vt selle kohta 19. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Rust-Hackner jt, C-355/18–C-357/18 ja C-479/18, EU:C:2019:1123, punktid 100, 104 ja 117, ning 28. mai 2020. aasta kohtumäärus WWK Lebensversicherung auf Gegenseitigkeit, C-803/19, ei avaldata, EU:C:2020:413, punktid 28 ja 37).

124 Samas tuleb veel lisada, et nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 54, leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et riigisisene õigus ei võimalda tuvastada, et kindlustusseltsi ja kindlustatud isiku vaheline kindlustusõiguslik suhe on kehtetu direktiivi 2002/83 artikli 36

lõikes 1 – koostoimes III lisa punkti A alapunktiga a) 12 – ette nähtud teavitamiskohustuse võimaliku ebaõige täitmise tuvastamise tõttu, kuna see õigus ei sisalda ühtegi sellekohast erinormi ning tehingute tühisuse ja nõusoleku puuduste kohta käivate üldiste eeskirjade kohaldamine tõlgendamise teel on välistatud või allutatud rangetele tingimustele.

125 Neil asjaoludel tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul seega kontrollida, kas õiguslikud tagajärjed, mis kohaldatavate riigisiseste õigusnormide järgi on seotud selle teavitamiskohustuse mittenõuetekohase täitmisega, on reguleeritud nii, et oleks tagatud selle kohustuse soovitav toime. Seda tehes peab eelotsusetaotluse esitanud kohus tõlgendama neid sätteid võimalikult suures ulatuses direktiivi sõnastust ja eesmärki arvestades ning selleks hindama eelkõige, kas lähtudes sellest, kui oluline on *unit-linked*-lepingu alusvara põhiomadusi puudutav teave selleks, et tarbija saaks teadlikult valida oma vajadustele kõige paremini vastava kindlustustoote ja seega kujundada oma tahet selle lepinguga liitumiseks, võib nimetatud teavitamiskohustuse mittenõuetekohane täitmine tuua kaasa puudused tema nõusolekus olla nimetatud lepinguga seotud.

126 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb kohtuasjas C-213/20 esitatud viiendale küsimusele vastata, et direktiivi 2002/83 artikli 36 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see ei nõua asumist seisukohale, et selle direktiivi III lisa punkti A alapunktis a) 12 sätestatud teabe edastamise kohustuse mittenõuetekohane täitmine toob kaasa *unit-linked*-rühmalepingu või sellega liitumise avalduse tühisuse või kehtetuse ning annab seega selle lepinguga liitunud tarbijale õiguse tasutud kindlustusmaksed tagasi saada, tingimusel et teavitamiskohustusele tuginemise õiguse kasutamiseks riigisiseses õiguses ette nähtud menetlusnormid ei sea kahtluse alla selle õiguse tõhusust, pärssides tarbijat seda õigust kasutamast.

Neljas kuni kuues küsimus kohtuasjas C-143/20

127 Kohtuasjas C-143/20 esitatud neljanda kuni kuuenda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2005/29 artiklit 7 tuleb tõlgendada nii, et eksitava tegevusetusega selle sätte tähenduses on tegemist siis, kui tarbijale, kes liitub *unit-linked* -rühmalepinguga, ei edastata direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikes 1 koostoimes selle direktiivi III lisa punkti A alapunktiga a) 12 nimetatud teavet.

128 Nendele küsimustele vastamiseks tuleb kõigepealt märkida, et direktiivi 2005/29 artikli 3 lõike 1 kohaselt kohaldatakse seda direktiivi artiklis 5 sätestatud ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausate kaubandustavade suhtes enne ja pärast tootega seotud äritehingu sõlmimist ja selle ajal.

129 Sellega seoses on Euroopa Kohus täpsustanud, et esiteks on mõiste „kaubandustavad“ selle direktiivi artikli 2 punktis d määratletud eriti üldist sõnastust kasutades ja nii määratletud tavad peavad olema ühelt poolt seotud kauplemisega, see tähendab lähtuma ettevõtjatelt, ja teiselt poolt olema otseselt seotud nende toodete reklaamimise, müügi või tarnimisega tarbijatele (vt selle kohta 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Dyson, C-632/16, EU:C:2018:599, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika). Teiseks hõlmab selles sättes kasutatud mõiste „otseselt seotud toote müügiga“ kõiki toiminguid, mida tehakse muu hulgas lepingu sõlmimisega seoses (vt selle kohta 20. juuli 2017. aasta kohtuotsus Gelvora, C-357/16, EU:C:2017:573, punkt 21). Mõiste „toode“ on nimetatud direktiivi artikli 2 punktis c määratletud nii, et see viitab kõigile kaupadele või teenustele, kusjuures ükski tegevusala pole välistatud (vt selle kohta 3. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs, C-59/12, EU:C:2013:634, punkt 29). Kolmandaks ilmneb sama direktiivi artikli 2 punktist b, et mõiste „ettevõtja“ all on

silmas peetud iga „füüsilist või juriidilist isikut“, kes tegeleb tasustatud tegevusega, tingimusel et kaubandustava on osa tema kutsealasest tegevusest (vt selle kohta 4. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus Kamenova, C-105/17, EU:C:2018:808, punktid 30 ja 35 ning seal viidatud kohtupraktika), sealhulgas ka olukorras, kui ühe ettevõtja kaubandustavasid järgib teine ettevõtja, kes tegutseb kas esimese nimel ja/või huvides (vt selle kohta 17. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus RLvS, C-391/12, EU:C:2013:669, punkt 38).

130 Käesoleval juhul tuleneb ühelt poolt käesoleva kohtuotsuse punktides 86–91 esitatud kaalutlustest, et direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikes 1 nimetatud teabe edastamine enne tarbija liitumist *unit-linked*-rühmalepinguga lähtub kindlustusseltsilt ja kindlustusvõtjaks olevalt ettevõtjalt, kes tegutseb kindlustusvahendajana, ning see on osa nende ettevõtjate kutsealasest tegevusest. Teiselt poolt, nagu on märgitud ka käesoleva kohtuotsuse punktides 80 ja 81, on see teavitamine otseselt seotud sellega, et nimetatud tarbija sõlmis kindlustuslepingu direktiivi 2002/83 tähenduses. Nimetatud teavitamine on seega „kaubandustava“ direktiivi 2005/29 tähenduses.

131 Järgmiseks tuleb märkida, et direktiivi 2005/29 artikli 7 lõikest 1 ilmneb, et kaubandustava loetakse eksitavaks ja see kujutab seega endast ebaausat kaubandustava direktiivi artikli 5 lõike 4 tähenduses, kui selle faktilist konteksti arvestades ning kõiki selle iseärasusi ja asjaolusid ning kommunikatsioonivahendiga seotud piiranguid arvesse võttes on täidetud kaks tingimust. Esiteks peab see kaubandustava jätma välja olulise teabe, mida keskmine tarbija kõnealuses olukorras vajab teadliku tehinguotsuse tegemiseks. Teiseks peab kaubandustava panema või tõenäoliselt panema keskmise tarbija tegema tehinguotsust, mida ta muul juhul ei teeks.

132 Lisaks näeb selle direktiivi artikli 7 lõige 2 ette, et kui eelmises punktis nimetatud teine tingimus on täidetud, loetakse kaubandustava eksitavaks tegevusetuseks ka siis, kui ettevõtja varjab sellist olulist teavet või esitab seda ebaselgelt, arusaamatult, mitmetähenduslikult või ebaõigel ajal.

133 Ühelt poolt aga ilmneb direktiivi 2005/29 artikli 7 lõikest 5 koostoimes selle direktiivi II lisaga, et nii direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikes 1 kui ka direktiivi 2002/92 artikli 12 lõikes 3 nimetatud teave on oluline teave direktiivi 2005/29 artikli 7 tähenduses.

134 Teiselt poolt, arvestades seda, kui oluline on edastada selget, täpset ja arusaadavat teavet *unit-linked*-rühmalepingu alusvara põhiomaduste kohta, et võimaldada tarbijal, kes soovib sellega liituda, teha teadlikke valikuid tema vajadustele kõige sobivama kindlustustoote kohta, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 96–101, ja võttes arvesse direktiivi põhjenduses 10 sätestatud nõuet tagada tarbijakaitse komplekssete, tarbijatele kõrge riskiastmega toodete puhul, näiteks teatavate finantsteenustest toodete puhul, võib selle teabe edastamata jätmine, varjamine või ebaselgel, arusaamatul, mitmetähenduslikul või ebaõigel ajal esitamine panna nimetatud tarbija tegema tehinguotsust, mida ta muul juhul ei teeks.

135 Neil asjaoludel ja tingimusel, et eelotsusetaotluse esitanud kohus seda hindab, tundub direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikes 1 koostoimes III lisa punkti A alapunktiga a) 12 nimetatud teabe esitamata jätmine kuuluvat mõiste „eksitav tegevusetus“ alla direktiivi 2005/29 artikli 7 tähenduses.

136 Lõpuks tuleb veel täpsustada, et selle direktiivi artikli 3 lõikes 4 ette nähtud välistamisklausel ei ole kohaldatav lepingueelset teavitamist käsitlevate eeskirjade suhtes, mis on ette nähtud direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikes 1 ja III lisa punktis A.

137 Nimelt on Euroopa Kohus juba otsustanud, et niisugune vastuolu, nagu on ette nähtud direktiivi 2005/29 artikli 3 lõikes 4, on võimalik ainult siis, kui liidu õiguse sätted, mis ei kuulu selle direktiivi sätete hulka, kehtestavad – neid ebaausate kaubandustavade konkreetseid aspekte reguleerides – ettevõtjatele ilma igasuguse tegutsemisvabaduseta kohustusi, mis on vastuolus direktiivis 2005/29 sätestatud nõuetega (13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Wind Tre ja Vodafone Italia, C-54/17 ja C-55/17, EU:C:2018:710, punkt 61).

138 Nagu aga kohtujurist oma ettepaneku punktis 132 märkis, kuivõrd direktiiv 2002/83 ei reguleeri selle direktiivi artikli 36 lõikes 1 sätestatud lepingueelse teavitamiskohustuse täitmata jätmise või mittenõuetekohase täitmise õiguslikke tagajärgi, siis puudub igasugune vastuolu selle direktiivi sätete ja 2005/29 sätete vahel, kuna need täiendavad teineteist (vt selle kohta 16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Abcur, C-544/13 ja C-545/13, EU:C:2015:481, punktid 78 ja 82).

139 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb kohtuasjas C-143/20 esitatud neljandale kuni kuuendale küsimusele vastata, et direktiivi 2005/29 artiklit 7 tuleb tõlgendada nii, et eksitava tegevusetusega selle sätte tähenduses võib olla tegemist siis, kui tarbijale, kes liitub *unit-linked* -lepinguga, ei edastata direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikes 1 koostoimes selle direktiivi III lisa punkti A alapunktiga a) 12 nimetatud teavet.

Kohtukulud

140 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. novembri 2002. aasta direktiivi 2002/83/EÜ elukindlustuse kohta artikli 36 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selles nimetatud teave tuleb teha teatavaks tarbijale, kes kindlustatud isikuna liitub investeerimisfondi tootlusega seotud investeerimisriskiga rühmaelukindlustuslepinguga, mis on sõlmitud kindlustusseltsi ja kindlustusvõtjaks oleva ettevõtja vahel. Kindlustusselts on kohustatud edastama selle teabe kindlustusvõtjaks olevale ettevõtjale, kes peab vastavalt kõnealusele sättele koostoimes Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. detsembri 2002. aasta direktiivi 2002/92/EÜ kindlustusvahenduse kohta artikli 12 lõikega 3 edastama selle tarbijale enne tema liitumist nimetatud lepinguga koos mis tahes muu täpsustusega, mis on vajalik, arvestades selle tarbija nõudeid ja vajadusi.**

2. **Direktiivi 2002/83 artikli 36 lõiget 1 tuleb koostoimes direktiivi III lisa punkti A alapunktiga a) 12 tõlgendada nii, et teave alusvara laadi kohta, mis tuleb tarbijale edastada enne tema liitumist investeerimisfondi tootlusega seotud investeerimisriskiga rühmaelukindlustuslepinguga, peab sisaldama märget selle alusvara põhiomaduste kohta. See märge:**

   – **peab sisaldama selget, täpset ja arusaadavat teavet nimetatud alusvara majandusliku ja õigusliku laadi ning sellega seotud struktuursete riskide laadi ja ulatuse kohta, ja**

   – **ei pea tingimata sisaldama ammendavat teavet kõigi selliste riskide laadi ja ulatuse kohta, mis on seotud investeeringuga samasse alusvarasse, ega sama teavet, mis sama**

alusvara moodustavate finantsinstrumentide emitent edastas kindlustusseltsile Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/39/EÜ finantsinstrumentide turgude kohta, millega muudetakse nõukogu direktiive 85/611/EMÜ ja 93/6/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/12/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 93/22/EMÜ, artikli 19 lõike 3 alusel.

3. **Direktiivi 2002/83 artikli 36 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et direktiivi III lisa punkti A alapunktis a) 12 nimetatud teavet ei pea tingimata edastama tarbijale, kes kindlustatud isikuna liitub investeerimisfondi tootlusega seotud investeerimisriskiga rühmaelukindlustuslepinguga eraldi lepingueelse protseduuri käigus, ning et selle sättega ei ole vastuolus riigisisene õigusnorm, mille kohaselt piisab sellest, kui kõnealust teavet on selles lepingus mainitud, tingimusel et see teave on antud sellele tarbijale aegsasti enne liitumist, et tal oleks piisavalt aega asjaolusid teades teadlikult valida tema vajadustele kõige paremini vastav kindlustustoode.**

4. **Direktiivi 2002/83 artikli 36 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selle kohaselt ei nõua asumist seisukohale, et selle direktiivi III lisa punkti A alapunktis a) 12 sätestatud teabe edastamise kohustuse mittenõuetekohane täitmine toob kaasa investeerimisfondi tootlusega seotud investeerimisriskiga rühmaelukindlustuslepingu või sellega liitumise avalduse tühisuse või kehtetuse ning annab seega selle lepinguga liitunud tarbijale õiguse tasutud kindlustusmaksed tagasi saada, tingimusel et teavitamiskohustusele tuginemise õiguse kasutamiseks riigisiseses õiguses ette nähtud menetlusnormid ei sea kahtluse alla selle õiguse tõhusust, pärssides tarbijat seda õigust kasutamast.**

5. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv), artiklit 7 tuleb tõlgendada nii, et eksitava tegevusetusega selle sätte tähenduses võib olla tegemist siis, kui tarbijale, kes liitub investeerimisfondi tootlusega seotud investeerimisriskiga rühmaelukindlustuslepinguga, ei edastata direktiivi 2002/83 artikli 36 lõikes 1 koostoimes selle direktiivi III lisa punkti A alapunktiga a) 12 nimetatud teavet.**

Allkirjad